

پس از سال‌ها خاموشی؛

ناقوس ساعت تاریخی تهران به صدا درآمد

ساعت کاخ گلستان که هدیه ملکه انگلیس به ناصرالدین شاه قاجار بود، پس از سال‌ها خاموشی دوباره به کار افتاد و صدای ناقوس آن صبح امروز در تهران پیچید.

به گزارش سایت خبری پرسون، این ساعت که به گفته تعمیرکار آن، قدمتش به بیش از ۱۵۰ سال می‌رسد، روی برج شمس‌العماره در کاخ گلستان نصب شده است. ساعت پیشکش ملکه ویکتوریا به ناصرالدین شاه بود که روی بلندقامت‌ترین عمارت تهران نصب شد. اما صدای بلند ناقوس آن برای دربار و اهالی محدوده ارگ سلطنتی آزاردهنده بود، خواستند صدای ساعت را کم کنند، ولی کلاً آن را از کار انداختند.

اوایل دهه ۹۰ سازمان میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، محمد ساعتچی - ساعتکار قدیمی شهر - را خبر کرد تا به یک قرن سکوت ساعت پیشکشی پایان دهد. سرانجام ظهر روز ۲۲ بهمن‌ماه سال ۱۳۹۱ عقربه‌های ساعت شمس‌العماره به حرکت درآمد. گفته می‌شد هزینه تعمیر و نگهداری این ساعت ماهانه ۵۰۰ هزار تومان بود که هزینه بالای آن، کوک ساعت را پس از ۱۰ ماه، دوباره از کار انداخت. هرچند مسؤولان کاخ آن زمان گفتند کوک ساعت چون از حالت دستی خارج و مکانیکی شده دوام نیاورده است.

سال ۹۷ دوباره تعمیرکار ساعت را خبر کردند و با او تفاهم‌نامه‌ای بستند تا هم کل ساعت‌های کاخ گلستان را کار ببندازد، هم هر ۱۵ روز یک بار ساعت شمس‌العماره را کنترل کند تا بار دیگر متوقف نشود. از مدیر وقت کاخ نقل شده که هزینه نگهداری و کوک این ساعت ماهانه تقریباً ۱۵ میلیون تومان می‌شد. از به کار افتادن دوباره ساعت در آن روزها خبری نشد تا این‌که صبح امروز، دوشنبه ۲۳ فروردین‌ماه سال ۱۴۰۰، ناقوس ساعت شمس‌العماره به صدا درآمد.

تعمیرکاران این ساعت می‌گویند ۱۸ ماه برای به کار انداختن عقربه‌ها و ناقوس آن زمان گذاشته‌اند.

ناقوس این ساعت تاریخی پس از سال‌ها خاموشی، با حضور شهردار منطقه ۱۲ به صدا درآمد، چون این‌بار هزینه تعمیر و کوک آن را شهرداری این منطقه پرداخت کرده است. علی‌محمد سعادت‌ی گفت: کاخ گلستان تنها اثر جهانی شهر تهران است که همه ما در هر نهاد و دستگاهی موظفیم از آن حفاظت کنیم.

او علت به حرکت درآوردن این ساعت را بازگشایی دوباره «باب عالی» - در شرقی کاخ گلستان - دانست و افزود: بازگشایی این در کاخ گلستان دغدغه درازمدت ما بود، بنابراین با مدیریت این مجموعه تاریخی و فرهنگی صحبت کردیم و مجوزهای لازم را برای مرمت و بازگشایی آن گرفتیم. راه‌اندازی ساعت ملکه ویکتوریا هم بخشی از پروژه باب عالی است. این ساعت از سال ۱۳۰۴ تا ۱۳۸۹ از کار افتاده بود که پس از این دوره تعمیر شد، ولی دوباره از مدار خارج شد تا امسال که دوباره صدای آن شنیده می‌شود و خاطره تهران قدیم را تداعی می‌کند. قرار است کارشناسانی به این منظور آموزش داده شوند تا دیگر شاهد خاموشی ساعت شمس‌العماره نباشیم.

آفرین امامی - مدیر مجموعه میراث جهانی کاخ گلستان - نیز در مراسم به صدا درآوردن ناقوس ساعت شمس‌العماره گفت: به کار انداختن ساعت شمس‌العماره پیش‌نیاز بازگشایی «باب عالی» بود که موضوع با شهرداری منطقه ۱۲ مطرح و با استقبال و حمایت آن‌ها نیز مواجه شد. هدف مجموعه جهانی کاخ گلستان این است که ساعت به صورت متوالی کار کند و صدای ناقوس آن در منطقه شنیده شود. اجازه نمی‌دهیم بار دیگر ساعت ساکت شود.

او در جریان بازدید شهردار منطقه ۱۲ با اشاره به پیشنهاد راه‌اندازی موزه ساعت در شمس‌العماره و موافقت اداره کل موزه‌ها، افزود: با وجود حدود ۴۰۰ ساعت تاریخی در کاخ گلستان که بیشتر آن‌ها پیشکش شده به ناصرالدین‌شاه است، می‌توان این عمارت را به موزه ساعت یا زمان تبدیل کرد. قرار است طرح محتوایی آن آماده شود تا مصوبه را دریافت کند.

ساعت شمس‌العماره اولین ساعت عمومی تهران است

همچنین جبار آوج - معاون فنی مجموعه جهانی کاخ گلستان - درباره مرمت این ساعت تاریخی توضیح داد: ساعت به دو شیوه می‌توانست مرمت شود؛ یکی این‌که سیستم داخلی آن به الکترونیکی تبدیل شود، یعنی با برق کار کند و یا از باطری استفاده شود. روش دیگر این بود به سیستم قبلی بماند و دستی کوک شود. با مشورت‌هایی که گرفتیم قرار شد آن را به روش مکانیکی مرمت کنیم.

او افزود: این ساعت در زمان خودش هر روز کوک می‌شد، اما با تغییری که داده شد هر چهار روز به کوک نیاز داشت، بنابراین باید یک نفر به طور مداوم حضور می‌داشت و آن را کوک می‌کرد و چون سیستم ساعت مکانیکی بود باید هر ۱۵ روز روغن‌کاری و سر هر ماه گریس‌کاری می‌شد. برای همین باید قرارداد نگهداری می‌بستیم. این اتفاقات در اوایل دهه ۹۰ برای ثبت جهانی کاخ گلستان انجام شد.

آوج گفت: آن زمان منابع مالی برای حضور ثابت و مداوم فردی که ساعت را کوک و نگهداری کند، پیش‌بینی نشد و ردیف بودجه‌ای نداشت و الان هم به همت شهرداری ساعت تعمیر شده است. سالیانه حداقل ۵۰ تا ۶۰ میلیون تومان برای نگهداری این ساعت نیاز است.

او افزود: راه‌اندازی و نگهداری این ساعت توسط آقا جمشید غیب‌زاده، شاگرد محمد ساعتچی طی قراردادی که با شهرداری دارد، انجام می‌شود. اگر شهرداری منابع مالی این ساعت را تامین نکند، ممکن است دوباره این ساعت تاریخی از کار بیافتد.

معاون فنی مجموعه جهانی کاخ گلستان درباره ضرورت راه‌اندازی این ساعت تاریخی اظهار کرد: تهران قدیم نشانه‌های خاص خود را دارد که در بسیاری از اذهان و خاطرات مردم این عناصر وجود دارد، اگر این خصوصیات از شهر تهران گرفته شود، تهران هویت گذشته خود را از دست می‌دهد. مثلاً شمس‌العماره در شعر و ادبیات و ضرب‌المثل‌های ما و در تهران قدیم وجود دارد. همین شمس‌العماره از جزئیاتی تشکیل شده که اگر این عناصر را از آن بگیریم، شیر بی‌یار و دم می‌شود.

آوج افزود: ساعت شمس‌العماره اولین ساعت عمومی شهر تهران بود. پس نمی‌توانیم به راحتی از آن بگذریم. اگر شرایط طوری است که این ساعت عملکرد دقیق خود را انجام نمی‌دهد اشتباه است. اگر کاشی بیافتد یا گچ‌بری بریزد نباید آن را مرمت کرد؟ ساعت هم یکی از آن عناصر است که نباید به سادگی از کنار آن بگذریم.

منبع: ایسنا